

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Thomae Młodzianowski, Polonie, Societatis Jesu,
Prælectionum Theologicarum Tomus ...**

De Metaphysica, Logica, Octo Libris Physicorum, Generatione, Corruptione
Et Anima

Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682

Difficultas VI. De speciebus intensionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95667](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95667)

producentem, debet esse relatio realis, & alia inter agens & patiens debet esse distinctio realis. Prima propositio est vera, secunda fallit etiam in principio vitali, quod idem debet agere & recipere.

ASSERO 7. *Non potest idem, secundum eandem partem, agere in se actione univoca.*

RATIO, quia alias idem posset intendere se ipsum. Nec obest quod possit agere in aliud, nam Magnes trahit ferrum, & tamen non trahit se ipsum.

DIFFICULTAS VI.

De Speciebus Intensionis.

Intensione superius explicata, restant Species. Nempe reflexio, refractio, antiperistasis.

PRÆMITTO I. *Quid sit Reflexio.*

EXPLICAT 1. recentior Suarez, quod sit directio qualitatis in aliam partem, quam dirigebatur à producente. *Sed hæc explicatio*

NON BENE SATISFACIT: Quia posito quod Intensio reflexiva fiat à principali agente, ab eodem dirigitur tam directa quam reflexa qualitas dirigi n. qualitatis quid aliud est, quam produci.

EXPLICAT 2. Ariaga: Quod sit productio qualitatis, quæ ulterius tendere ab interjecto corpore impeditur. *Hæc explicatio*

NON SATISFACIT: Quia reflexio secundum punctum reflexionis, in quo coeunt maximè gradus qualitatis, est vera reflexio, & tamen tunc non est prædicta impeditio, quæ ab aliis partibus, & non à puncto reflexionis fit. Deinde pro priori quo nondum intelligitur peragi reflexio, est jam obfistens, per quam qualitas non permittitur ulterius progredi, estque illa qualitas jam producta, nam ei quod non est, nihil obfistit, & tamen tunc non est reflexio. Ergo reflexio non bene describitur per productionem qualitatis impeditæ, ne ulterius progrediat.

EXPLICATUR 3. & ut tradatur commodior descriptio reflexionis, dico illam sumi posse vel pro actione, vel pro termino, pro actione sumpta, est actio producens qualitatem intensiorem, posita obfistens corporis apti. Sumpta autem pro termino, est intentior qualitas producta ad obfistentiam corporis apti. Est autem hæc descriptio distincta à priori, quia hæc ostendit & ponit productionem ejus, quod non antecedit illam obfistentiam, sed post illam ponitur.

PRÆMITTO II. Experientia constare quod dicitur Reflexio. Videmus enim quod si opponatur speculum Soli, major producat lux, quam quando est lux in aere medio.

PRÆMITTO 3. *In tribus potissimum qualitatibus fieri reflexionem. Primo in lumine, secundo in speciebus intentionalibus. Tercio in calore.* Sed in istis posterioribus, potius concedi deberet refractio: & ita obrefractas species, in aqua, apparet baculus fructus, & dum obfistunt parietes hypocausti, calor refractus concentratur.

PRÆMITTO IV. *Rigorose loquendo, aliud esse refractionem, aliud reflexionem:* Quia refractio qua talis, non dicit ullam intentionem, sed solum obfistentiam, ne ulterius progrediat ad latitudinem suæ sphaeræ, vel qualitas vel species, & sic v.g. echo, fit ex refractione soni vel specierum, & non importat ullam intentionem, refractio specierum ligni in aqua, non importat ullam intentionem earundem, in vitro item triangulari, refractio quæ causat varietatem apparentium colorum, non videtur augere species, quamvis alia sui parte illas augeat. Hinc experimur, quod appareat nobis oculus aspicientis per triangulum in enormem magnitudinem diductus; Coincidunt tamen ut plurimum reflexio & refractio, quando refractio etiam intentionem habet. Secundum autem se spectata refractio describi potest; Quod sit qualitatis, ratione corporis obfistentis, inuosa permeatio.

PRÆMITTO V. *In quo sit in præsentī difficultas.* Ad tria ferme attendi debet. *Primo*, ut ostendatur quomodo posita obfistens corporis, quam præsupponit reflexio, simile v.g. corpus obfistens, informatum luce, non agat in simile, hoc est, in medium, quod supponitur simili luce affectum. *Secundo*, salvari debet quomodo minus intensum non agat in magis intensum, nam in corpore obfistente, & reflectente, non est tanta lux, quanta in puncto reflexionis. *Tercio*, salvari debet, quomodo actio non fiat in distans, nam partes viciniores corpori reflectenti, non sunt ita lucidæ, atque sunt lucidæ, in puncto reflexionis.

Præmitto sexto notionem aliquorum terminorum.

PRIMUS TERMINUS est, *Corpus densum*, quod hic non sumitur pro corpore affecto densitate, prout illo opponitur adventitiæ raritati. Nec accipitur hic pro quocunque non fluido, vel non liquido, quia certè aqua est fluida, & tamen reflectit radios solares, refrangit species, & similia. Accipitur itaque hic densum, pro quocunque corpore, non facile permeabili.

SECUNDUS TERMINUS est, *Corpus opacum*. Nomine corporis opaci venit corpus, quod quātale, non est aptum habere speciem, ad id complentem, ad quod ordinatur, & ita paries est corpus opacum. Neque enim qua talis, potest representare Solem vel lucem, eo modo, quo representatur in aqua vel in speculo: Huic Opaco est oppositum diaphanum.

TERTIUS TERMINUS est *Corpus tersum*. Nomine corporis terti venit corpus, partes immediatas aliquas non habens sensibiliter eminentiores aliis. Dixi partes immediatas, quia in vitro votivo, partes quæ sunt in medio, eminentiores aliis sunt, & tamen vitrum ustivum & reflectit & refringit. Dixi sensibiliter eminentiores, quia si simpliciter non essent eminentiores, non posset

posset unquam corpus eo modo protuberare, quo protuberat vitrum vorivum.

PRÆMITTO 7. *Nomine Antiperistaseos, venire intensiorem unius qualitatis, ad præsentiam contraria illam circumstantis.* Et quidem circa illam in hoc tota difficultas, quomodo fiat, non autem quod fiat: quod enim fiat experientia videntur urgere; nam aqua est calidior tempore hyemis, quam sit tempore æstatis. Calx item viva, injecta frigida, concipit ignem. Nullaque est ratio negandi has experientias, potiusque ille tepor in calorem referri debet, & in alias causas magis proportionatas, quam in alia principia.

Assignatur causa Reflexionis & Antiperistaseos.

SUPPONO I. *Quod ipsa obfistentia corporis juvet ut agens principale ponat intensiorem qualitatem.* Non permitiendo, ut in ultiores partes sphaeræ distribuatur.

RATIO I. est. Quia agens principale intensivum, non est cognoscitivum, nec scit sibi obfistere corpus. Ex altera parte cum sit agens necessarium, aget qualitatem, quam agere nata est, nec cessabit à productione qualitatis, quæ occupasset ultiores partes sphaeræ; si non cessat à productione ejus qualitatis, ergo illam producit, si illam producit, necessario illa in iisdem partibus subjecti recipi debet, in quibus recepta est qualitas prius producta, si recipitur in iisdem partibus. Ergo fit intensio, quæ stat, plurium partium qualitatis receptione, intra easdem partes subjecti. Ergo ulterius obfistentia corporis qualis, conducit ad intensiorem. Et per hoc suppositum explicatur, quomodo obfistentia corporis habeat se per modum conditionis, & quo pacto illa est conditio, non tantum non impediens, sed etiam conducens ad intensiorem. Explicatur item, quo pacto procedat principale agens ad intensiorem, posita illa obfistentia.

RATIO II. Quia nisi ipsa obfistentia conducere ab intensiorem, & nisi reflecteret illam qualitatem, quæ potuisset poni in ulterioribus partibus sphaeræ, immerito vocaretur illa Reflexio, sed deberet potius vocare deficitio, vel potius faciens definire actionem, & qualitatem; ad eum modum, quo, cum pila plumbea alliditur pavimento, non dicitur illa pila reflecti, quia definit tantum impulsus ille.

RATIO III. Accendatur thus in cubiculo, fumus ille odoratus, allidit se ad parietes cubiculi, & nihilominus pergit ulterius ignis in producendo fumo odorato, qui ultiores partes sphaeræ activitatis occupasset, si illis parietibus locus conclusus non fuisset; Cur ergo etiam de reflexione universaliter id non dicitur. Quæ omnia in hoc ulterius resolvuntur: quia posito quod impediat obfistens, ne ulterius producta qualitas protendatur, non est ratio, cur desinat agere principale agens, cum nondum assimilaret sibi passum totum, in quod agit, & habeat virtu-

tem assimilandi, si non desinat agere agens, producta qualitas, cum sit accidens, necessario in subiecto recipi debet, & quia jam invenit subiectum informatum, ut dictum, non primo illud informabit, sed informatum intendet.

RESPONDEBIS. Si suppositum sit verum, sequitur quod totam sphaeram sine obfistentia ulla corporum, possit agens magis & magis intendere: nam semper procedet in agendo, & producta qualitas, inveniet jam consimili qualitate informatum medium.

CONTRA. Quia si agatur de tota sphaera æqualiter intendenda, falsum assumit responsio, aget enim semper agens uniformiter difformiter. Si autem non nisi agatur de intensiōne uniformi difformi; in duplici adhuc suppositione procedere potest responsio. In primis de intensiōne qualitatum habentium contrarium: & in isto casu, potest tamen aliquantulum plus quam prius fecerit, intendere, nihilominus propter reactionem mutuam, non potest magis & magis intendere. Si autem sit qualitas non habens contrarium, hæc etiam ex duplici capite intendi non potest. Primo, quia cum qualitas producta, v.g. lux in aëre, perpetuo fluctu & in sequente aëre, nova debet produci lux, & sic luminosum est occupatum in producenda luce non nisi de novo, si autem medium, constanter retineat productam qualitatem, v.g. lucem, necdum sequeretur illam magis & magis intendi, quia luminosum, statim producit, quidquid potest, usque ad terminos corporis obfistentis, hinc quali intensiōne primo produxit, tali & conservat, ex altera parte, non est unde saltem per accidens fiat intensior qualitas.

SUPPONO II. Præter obfistentiam corporis, ex alio etiam principio oriri intensiōnem, v.g. lucis, & ex illa orti caloris, quod jam explicatur. Corpus diaphanum habet hoc, ut incidentes in illud species, compleant illam diaphanitatem, v.g. ut ex perspicua potentia fiat perspicuum actu. Porro, hoc perspicuum actu, fit, cum positis illis speciebus, efformatur luminosi principalis in illo corpore species expressa. Quod vero tunc efformetur species expressa luminosi, vel cujuscunque alius objecti effundentis species visibiles. Ratio est, quia verè id quod est cognitio hominis, est species expressa hominis, pictura item, est species expressa artificialis. Cur ergo non dicitur etiam in diaphano corpore, exprimi speciem expressam luminosi, v.g. referendo id in conditionem & naturam ipsius diaphani, ipsa experientia probatam. Quod autem hæc species expressa principalis luminosi, conferat ad intensiōnem. Ratio est in primis experientia, experimur enim, quotiescunque ponitur expressa hæc species, quod intensio sequatur. Deinde species expressa objecti, est quasi repetita illius positio, congruit ergo, ut habeat repetitam quasi vim agendi, illud, quod agit principale.

SUPPONO 3. *Triplicis in presenti reflectionis habendam esse rationem. Primo* ejus quæ fit in pariete: *Secundo* ejus quæ fit in speculo. *Tertio* ejus quæ fit in vitro ustivo. Harum trium reflexionum in hoc est differentia: quia prior reflectit lucem, sed principale luminosum non repræsentat. Secunda & reflectit, & repræsentat. Tertia & reflectit & repræsentat, & transmittit fortius, quam si immediate egisset agens. Rursus sicut triplex est conditio ipsorum corporum reflectentium, sic & duplex est conditio qualitatuum reflexibilium, quales ordinariè in presenti considerantur: Calor scilicet & Lux. Porro calor reflexus à pariete, non semper est tantus, quantus est in partibus vicinioribus principali calefactivo; Jam autem lux reflexa major est in pariete, quam in partibus, & in medio, inter parietem & luminarum principale interceptum.

SUPPONO IV. *Cur lux sit major in pariete reflectente in debita distantia & minor interdum calor.* Dixi interdum, quia à Sole, magis calefit, v.g. paries, quam aer intermedius. Cujus missis aliis rationibus, hæc posset dari causa, nempe natura qualitatibus, & natura principalis agentis. Deinde quia paries est magis densus, quæ densitas resistit calori, & hæc resistentia agere superatur, licet hac resistentia victa, major possit postea reperiri calor in pariete, etiam semoto principali calefactivo.

SUPPONO V. *Ex jam præsuppositis. salvari ea, quæ diximus supra, in hac materia salvanda fuisse. Salvatur imprimis.* Cur simile non agat in simile, quia intensio illa effectivè proficiscitur ab ipso principali agente, posita obfistentia corporis oppositi. *Salvatur item,* quod minus intensum non agat in magis intensum, quia tota illa actio non debet tribui qualitati receptæ, sed ipsi principali, quod eousque qualitatem intendet, quousque habebit virtutem naturalem illam intendendi. *Denique, salvatur,* quomodo cum in corpore obfistente, quantumvis producatur intensior qualitas, non agatur tamen in distans, quia toto medio transmittitur qualitas ininterrupta. Quando autem in vitro ustivo opposito Soli, non perficitur nisi incerta parte ustio, rejici debet in transmissionem radiorum, quæ fit pyramidaliter basi, quæ basis quasi inhaeret vitro, cujus cornus pars ea est, ubi perficitur ustio.

Ex his suppositis

Ratio majoris intensiōis ex reflexione est.

Quia qualitas spargenda in partes ultiores sphaeræ, impeditur à corpore obfistente ne ulterius progrediatur, pergit autem principale in producenda quam potest qualitate, quæ qualitas quia est accidens, recipi debet in subjecto. Quod ipsum subjectum, quia jam est simili qualitate informatum, ex adventu similis alius qualitatis, intenditur.

Antiperistaseos autem causa est, imprimis in corpore calido. Quia scilicet illud dum obfiscitur à corpore frigido, habet extimas sui partes constrictas, quæ constrictione posita, partes calidiores & tenuiores prohibentur expirare, exspiratio neque prohibita, totus ille calor introrsum continetur, & tamen dum principale agens pergit in agendo, id, quod deberet in partes remotiores diffundi, in vicinioribus partibus ponitur, adeoque intenditur. Hocque significavit Aristoteles 1. Meteororum summa 3. capite 1. 41. Meteororum summa 7. capite 2. & Problemate 23. & 29. Si ulterius velis indagare, cur calx oleo superfusa non ardeat, ardeat autem aqua superfusa, id referri debet in hoc principium, quia oleum cum sit subtilioris naturæ quam aqua, hinc ei semper supernat, non potest ita constringere partes extimas calcis, adeoque minus prohibet, ne calidae exhalationes calcis expirent. Rursus in corpore frigido, quando scilicet circumobfissum frigidum à calido, intendit suum frigus, hæc ratio intensiōis assignari posset. Quia calidum laxat poros frigidi, quibus laxatis, exhalationes calidae & tenues facilius exeunt, relinquuntque corpus cum sola qualitate, aut majori prædominio frigidi. Hæc omnia cæteris paribus sunt accipienda. Quia quando tepida aqua exponitur frigori, citius congelatur, quam calida, cum tamen propter circumpositum frigus intendi deberet adeoque diutius resistere. Accipiendum inquam hoc est cæteris paribus, nam si sit corpus circumobfissum excedens activitate, intendatque etiam illam, sequetur potius citius expulsiō oppositi, ut contigit in congelatione aquæ tepidæ.

DIFFICULTAS VII.

De Impedimentis Intensiōis.

SUB hoc titulo agetur in primis de Resistentia qualitatuum, deinde de reactione & repassione.

PRÆMITTO I. *Qualitates contrarias, quales sunt, v.g. calor & frigus, posse esse secum naturaliter in gradu remisso.* Est assertum Aristotelis 5. Physicorum textu 19. & Metaphysicorum textu 36. Ratio, quia quando calefit aqua, vel ponitur aliquid caloris, vel non! Si non ponitur caloris aliquid, ergo non calefit, quod est contra suppositionem, supponitur enim calefieri, calefieri autem non potest, nisi calore, sicut nec dealbari nisi albedine, quod si cum calefit aqua, produciatur aliquid caloris, vel manet aliquid frigoris, vel non, si non manet. Ergo ex templo fit calidum, quod fallum est: Si manet aliquid frigoris. Ergo cum nec sit maximus calor, nec maximum frigus, manebunt illæ duæ qualitates in eodem subjecto, secundum gradus remissos.

Respon-